

Πάντειο: Ποινές σοκ και δέος

Της ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΛΙΑΤΣΟΥ

Όταν η πολύκροτη δίκη του Πάντειου Πανεπιστημίου ξεκινούσε πριν από 19 μήνες, κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί πώς θα γραφόταν το τέλος. Ένα τέλος που εξακολουθεί να προκαλεί αναταράξεις τόσο στο νομικό όσο και στον πανεπιστημιακό κόσμο της χώρας.

Δύο είναι τα θέματα που «άνοιξε» η απόφαση που επέβαλε το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων (πρόεδρος Ασπασία Καρέλλου, σύνεδροι Μαρία Γκανιάτσου και Αντιγόνη Καραϊσκού, εισαγγελέας Ιω. Αγγελής) στους κατηγορούμενους πρώην πρυτάνεις και αντιπρυτάνεις για κακοδιαχείριση στα οικονομικά του πανεπιστημίου την περίοδο 1992-96.

Το ένα σχετίζεται με το ύψος των ποινών και τη μη επιείκεια με την οποία -κατά κοινή ομολογία- αντιμετωπίστηκαν οι κατηγορούμενοι. Δύο από αυτούς, ο πρώην πρύτανης Αιμ. Μεταξόπουλος και ο πρώην αντιπρύτανης Παν. Γετίμης οδηγήθηκαν ήδη στη φυλακή.

Το άλλο συνδέεται με το πολύπλοκο ελεγκτικό καθεστώς που επικρατεί στη διαχείριση των πανεπιστημίων. Η απόφαση του δικαστηρίου «θα βαλτώσει ακόμη περισσότερο τις ήδη προβληματικές διαχειριστικές διαδικασίες», λένε τώρα οι πρυτάνεις και δηλώνουν αδυναμία στην εκτέλεση του έργου τους.

Σοβαρά ερωτήματα και πολιτικές αιχμές προς όλους τους φορείς εξουσίας διατυπώνουν, άλλωστε, οι πανεπιστημιακοί και για τη χρονική στιγμή που σημειώθηκαν οι καταδίκες. «Το δημόσιο πανεπιστήμιο βάλλεται και δέχεται έντονη πίεση και τεχνητή απαξίωση», δηλώνει ο πρύτανης του ΕΜΠ, Κ. Μουτζούρης.

Νίκος Κωνσταντόπουλος, πρώην πρόεδρος του Συνασπισμού

Δικαιοσύνη: Ούτε ρομφαία ούτε μωσαϊκός νόμος

Αποτελεί αυτόνομη δημοκρατική αξία ο υγιής δημόσιος βίος μιας κοινωνίας. Όταν, λοιπόν, το θεσμικό σύστημα κρατικής λειτουργίας και διακυβέρνησης μιας χώρας παράγει διάχυτη νοσηρότητα, ανακυκλώνοντας σκάνδαλα και καταγγελίες περί διαφθοράς, τότε προκύπτει σοβαρό πρόβλημα αυτοεκτίμησης της κοινωνίας των πολιτών και αξιοπιστίας των θεσμικών αρχών της πολιτείας. Γιατί το ζήτημα της εξουσίας είναι συνδεδεμένο με το θέμα της νομιμότητας, της διαφάνειας, της συλλογικής ωφέλειας και της ελευθερίας, όπως το πρόβλημα της Δημοκρατίας είναι συνδεδεμένο με τα ζητήματα της ευθύνης, της λογοδοσίας, της ισονομίας και της δικαιοσύνης.

Όταν μιλάμε για Δικαιοσύνη, ως αξία πολιτισμού και αυτόνομη αρχή δημοκρατίας, δεν νοείται να μιλάμε με όρους «ρομφαίας που εξολοθρεύει», ούτε με αντιλήψεις «μωσαϊκού νόμου» που επιβάλλει εκδικητικούς ακρωτηριασμούς. Η Δικαιοσύνη ούτε τυφλή ούτε εκτός του κόσμου ούτε όργανο μπορεί να είναι. Και ο πολίτης που προσάγεται απέναντί της προσβλέπει στη Δικαιοσύνη ως αρχή και αρετή που προστατεύει την αξίωση της πολιτείας για δημοκρατική νομιμότητα και ισονομία, αλλά και διαπλάθει στη συνείδηση των πολιτών και στις αντιλήψεις της κοινωνίας ενεργό πεποίθηση για τις εγγυήσεις προστασίας της ανθρώπινης ύπαρξης από αδικίες και μηχανιστικού τύπου ποινές.

Η υπόθεση του Πάντειου Πανεπιστημίου προκαλεί πολλές σκέψεις γύρω από πολλά υπαρκτά προβλήματα:

-Επαιξε ρόλο στη δικαστική εκτίμηση των στοιχείων και στην επιμέτρηση των ποινών το γενικό κλίμα νοσηρότητας στο δημόσιο βίο και το εντός του δικαστικού σώματος κλίμα αναταραχής;

-Εντός της πανεπιστημιακής κοινότητας του Παντείου και άλλων ιδρυμάτων, γιατί παρά το αυτοδιοίκητο και τη δημοκρατική εκλογή των πρυτανικών αρχών, δημιουργούνται τέτοια ζητήματα, που οδηγούνται στη Δικαιοσύνη και περιβάλλονται από διχαστικό εσωτερικό κλίμα μεγάλης εχθρότητας, προσωπικής και παραταξιακής;

-Οι σημερινές μορφές παραβατικότητας που καταγγέλλονται ως νέες εκφάνσεις διαφθοράς εις βάρος δημοσίου συμφέροντος και συλλογικών αγαθών, κατά πόσο συμβαδίζουν με τις διεργασίες και αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας και συμπεριφοράς της κοινωνίας; Και επιπροσθέτως, κατά πόσο αντιμετωπίζονται με την επίκληση του εισαγγελέα ή με το φόβο της φυλακής;

Η Δικαιοσύνη, ως αξία πολιτισμού και αρετή της δημοκρατίας, είναι σαφές ότι δεν έχει σχέση με την «κλίνη του Προκρούστη» ή την «πυρά» της «Κόλασης» του Δάντη. Όπως, επίσης, δεν πρέπει να προκαλεί παρορμητικές αντιδράσεις με αισθήματα κοινωνικού αυτοματισμού και θεσμικής αγριότητας, τα οποία τελικά αποτελούν οπισθοδρόμηση και οδηγούν στις κοινωνίες της ζούγκλας και της αρένας.

«Δρακόντειες - δυσανάλογες ποινές»

Η διαχείριση του δημόσιου χρήματος θα πρέπει να γίνεται με κάθε σχολαστικότητα και προσοχή από όλους και πολύ περισσότερο από τους διοικούντες. Ειδικότερα στα πανεπιστήμια η διαχείριση θα πρέπει να τυγχάνει ακόμη μεγαλύτερης προσοχής από τους αρμόδιους και ιδιαιτέρως τις Πρυτανείες. Οι πρυτάνεις οφείλουν να προσέχουν πολύ τις επιδόσεις τους στον τομέα αυτό, γιατί έως σήμερα δεν είναι οι καλύτερες δυνατές.

Ασφαλιστικές δικλίδες για πρόληψη κακοδιαχείρισης δημόσιου χρήματος υπάρχουν στα πανεπιστήμια και είναι αρκετές. Σημειώνω ότι ασκείται από το κράτος προληπτικός και κατασταλτικός έλεγχος, υπάρχει οικονομικός διευθυντής, ικανά στελέχη κ.ά. Σε κάθε περίπτωση, η διαχείριση του δημόσιου χρήματος στα πανεπιστήμια γίνεται με καλύτερο τρόπο από άλλους δημόσιους φορείς. Αυτό, όμως, δεν πρέπει να μας εφησυχάζει. Οφείλουμε να βελτιωθούμε.

Η πρόσφατη περίπτωση καταδίκης διοικησάντων το Πάντειο είναι θλιβερή. Παρά την πεποίθησή μου ότι οι δικαστικές αποφάσεις δεν κρίνονται, διαπιστώνω από τις διατυπούμενες κρίσεις διαπρεπών νομικών ότι οι επιβληθείσες ποινές είναι δρακόντειες και δυσανάλογες με αντίστοιχες περιπτώσεις εκτός πανεπιστημίου.

Σημειώνω, πάντως, ότι η καταδίκη έρχεται σε μία χρονική περίοδο, κατά την οποία το δημόσιο πανεπιστήμιο βάλλεται και δέχεται έντονη πίεση και τεχνητή απαξίωση. Δεν συμβάλλει καθόλου στην ανάταση του σεβασμού, τον οποίο αναμφισβήτως δικαιούται. Ας τοποθετήσουμε τα πράγματα στις σωστές διαστάσεις τους και ας μη γίνονται ανεπίτρεπτες γενικεύσεις.

Ιω. Παλλήκαρης, πρότανης του Πανεπιστημίου Κρήτης

«Μου θύμισε τον απαγχονισμό του Σαντάμ»

Όταν διάβασα τις ποινές στις οποίες καταδίκασε το Εφετείο τους συναδέλφους του Παντείου, μου δημιουργήθηκε ακριβώς το ίδιο αίσθημα που είχα όταν προβαλλόταν επίμονα και επαναλαμβανόμενα ο απαγχονισμός του Σαντάμ Χουσεΐν στα διάφορα τηλεοπτικά κανάλια. Τότε η πολιτισμένη Ευρώπη μιλούσε για δίκαιη μεν τιμωρία, αλλά αποτρόπαιη εξόντωση έξω από κάθε ανθρώπινο αίσθημα. Δυστυχώς, στην προκειμένη περίπτωση του Παντείου όχι η «εξάντληση» αλλά το «ξεπέραςμα» των ορίων της αυστηρότητας αναδεικνύει πόσο αναλώσιμη είναι η Παιδεία στη χώρα μας. Ένας θεσμός που οι λειτουργοί του ανά πάσα στιγμή είναι ακάλυπτοι και εκτεθειμένοι προκειμένου τα κόμματα να ψηφοθηρήσουν και η Δικαιοσύνη να «καθαρθεί».

Δεν θυμάμαι ποτέ να υπήρξαν τέτοιες αναντίστοιχες ποινές, όπως είπαν οι περισσότεροι έγκριτοι ποινικολόγοι, για παρόμοιες υποθέσεις.

Η διαχείριση των πανεπιστημίων σήμερα ακροβατεί σε μια κλωστή, οι αντιφάσεις πολλές φορές των νόμων από τη μια πλευρά και των ερμηνευτικών εγκυκλίων από την άλλη, η διαφορετική ερμηνεία και η εφαρμογή τους από διαφορετικούς επιτρόπους και οικονομικούς επιθεωρητές πολλές φορές για το ίδιο πανεπιστήμιο και οι όποιες επιπλέον προσωπικές και κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες και αντιπαλότητες της μικρής μας κοινωνίας συνθέτουν έναν άκρως σαθρό καμβά πάνω στον οποίο εμείς ελπίζουμε ότι θα υφάνουμε το μέλλον της Παιδείας μας.

Η απόφαση του Παντείου θα προβληματίσει πολύ σοβαρά τα Πανεπιστήμια και ασφαλώς θα σωφρονίσει τους όποιους επίδοξους καταχραστές. Παράλληλα, όμως, θα βαλτώσει ακόμη περισσότερο τις ήδη προβληματικές διαχειριστικές διαδικασίες, προφανώς με την άρνηση της λήψης οποιασδήποτε ευθύνης από το ανθρώπινο δυναμικό τους. Είναι σαφές ότι κανείς δεν θα θελήσει πλέον να διερευνήσει και να προτείνει λύσεις μέσα στο σύνθετο, πολύπλοκο, αντιφατικό, νομικό και ελεγκτικό καθεστώς που επικρατεί, όταν μια μικρή πιθανή παρατυπία μπορεί εύκολα να ερμηνευτεί και μεταφραστεί σαν μια βαριά ποινική πράξη, τηρουμένων των αναλογιών στις πρόσφατες αποφάσεις του Εφετείου.

Κυρίως, όμως, αυτή η απόφαση θα πρέπει να προβληματίσει την κοινωνία για το ότι η Παιδεία, το ύψιστο θεσμικό αγαθό και η μοναδική ελπίδα τού αύριο, χρησιμοποιείται ανέκαθεν συστηματικά σαν ένα κοινό αναλώσιμο για τις πολιτικές και ψηφοθηρικές ανάγκες της εκάστοτε κυβέρνησης και αντιπολίτευσης και, δυστυχώς τελευταία, για την εν αδίκω ανισοβαρή και αναντίστοιχα εξιλαστήρια χρησιμοποίησή της για την αποκατάσταση της λαβωμένης εικόνας του κράτους δικαίου.

Το χρονικό του σκανδάλου

Τον Ιούνιο του 1998, ύστερα από τη διεξαγωγή πρυτανικών εκλογών, τη διοίκηση του Παντείου αναλαμβάνουν ο Ηλίας Σιδηρόπουλος στη θέση του πρύτανη, ο Ονούφριος Φαρμακίδης και ο Γιώργος Κουκουλές ως αντιπρυτάνεις. Πριν κλείσει ο χρόνος, το Ίδρυμα εισήλθε σε μια κρίση που δεν άφησε καμία

κατηγορία μελών της κοινότητάς του έξω από αυτήν και που ακόμα δεν έχει ξεπεραστεί. Στις πρόσφατες πρωτανικές εκλογές, το ζήτημα του χειρισμού της υπόθεσης της δίκης αποτέλεσε καθοριστικό λόγο των σκληρών διενέξεων.

Το έναυσμα δόθηκε με την εξαγγελία των δύο στόχων της πρωτανείας Σιδηρόπουλου (που διαδέχτηκε αυτήν του Αιμ. Μεταξόπουλου). Την ίδρυση νέων τμημάτων και Προγραμμάτων Σπουδών Επιλογής καθώς και έλεγχο στα οικονομικά του Ιδρύματος.

Το πρώτο ζήτημα προκάλεσε σοβαρές συγκρούσεις. Η πρώτη συνεδρίαση της Συγκλήτου διεκόπη από φοιτητές και καθηγητές που αντιδρούσαν στην ίδρυση νέων τμημάτων, ενώ άρχισαν οι καταγγελίες από τους διαφωνούντες για παράνομες διαδικασίες καθώς και «σκοπιμότητες» με ανάμειξη και του ΥΠΕΠΘ.

Τον Σεπτέμβριο του 1998, ο έλεγχος από τον ορκωτό λογιστή σηματοδοτεί τη μακρά και ακανθώδη πορεία της πρωτοφανούς -σύμφωνα με την κατάληξή της- δικαστικής υπόθεσης που οδήγησε για πρώτη φορά ακαδημαϊκούς στη φυλακή για οικονομικά αδικήματα. Τον Μάρτιο, κατατίθεται στην Εισαγγελία μηνυτήρια αναφορά των πρωτανικών αρχών βάσει του πορίσματος του ορκωτού λογιστή. Η κρίση στο Ίδρυμα βαθαίνει. Από τη μια ζητείται κάθαρση, από την άλλη καταγγέλλονται μεθοδευμένες κινήσεις βάσει του, κατά παράβαση της δεοντολογίας, διορισμού του ορκωτού λογιστή με προσωπική εντολή τού τότε αντιπρύτανη Ον. Φαρμακίδη και όχι από τη Σύγκλητο και μέσα από λίστα ονομάτων.

Τον Οκτώβριο του '99 ο θάνατος του Ον. Φαρμακίδη πολώνει το κλίμα. Εντονες συγκρούσεις, συναλλαγές καθηγητών με φοιτητικές παρατάξεις αλλά και καθοριστικές ανατροπές σχετικών συμμαχιών στοιχειοθετούν το σκηνικό που επισφραγίζεται με την παραίτηση Σιδηρόπουλου, την ανάκλησή του ύστερα από λίγες ημέρες και την επανυποβολή της. Λίγο καιρό μετά, ο ίδιος αποβιώνει.

Τον Μάιο του 1999 ασκείται δίωξη, τον Αύγουστο απαγγέλλονται κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος κατά παντός υπευθύνου μέλους δύο επιτροπών του Πανεπιστημίου κ.ά.

Τον Νοέμβριο του 2006 ξεκινά η πολύμηνη δίκη στο Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων. Τετάρτη 6 Ιουνίου 2007 το δικαστήριο απεφάνθη. Τρεις αθώοι λόγω αμφιβολιών, δέκα ένοχοι, πέντε με αναστολή, πέντε στη φυλακή μέχρι την έφεση.

A. ΑΝΔΡΙΤΣΑΚΗ